

BRANKO BERCIC

SNOVANJE IN USTANOVITEV MUZEJSKEGA DRUŠTVA
V ŠKOFJI LOKI
(Ob petdesetletnici)

Na škofjeloški obrtno-industrijski razstavi poleti 1936 je bila s predstavitvijo nekaterih dokumentov o nekdanjih obrtniških cehih prvič javno dokumentirana bogata stoletna tradicija tega srednjeveškega upravnega, gospodarskega in kulturnega središča. Ob tem je vznikla ideja, ki so jo v takratnem profesorskem cehu organizirani loški rojaki konec avgusta 1936 preoblikovali v pobudo občinski upravi mesta Škofja Loka za ustanovitev mestnega muzeja, v katerem naj bi zbirali in ohranjevali dokumente o zgodovinski preteklosti na območju nekdanjega loškega gospostva.

Že 2. novembra 1936 se je na pobudo občinskega vodstva v mestni posvetovalnici zbrala skupina profesorjev in loških meščanov in izvolila *pripravljalni odbor*, katerega naloga je bila, da poskrbi za ustanovitev posebnega društva, ki naj ob sodelovanju občinske uprave izpelje priprave za ustanovitev škofjeloškega mestnega muzeja. Med neposredne naloge so še uvrstili organiziranje društvenega članstva, evidentiranje oziroma zbiranje muzejskih predmetov, pridobitev ustreznega prostora za muzejsko zbirko in zagotovitev potrebnih finančnih sredstev. Začele so se priprave za ustanovitev muzejskega društva in muzeja v Škofji Loki.

Po tej prvi seji pripravljalnega odbora je bilo najprej potrebno pripraviti pravila snujočega društva kot njegov temeljni pravni dokument. Nalogo sta prevzela predsednik pripravljalnega odbora dr. Pavle Blaznik in tajnik odbora France Planina. Pri tem sta si želela pomagati s pravili sorodnega društva, ki je bilo že ustanovljeno v Celju. Vendar postopek ni stekel, kot sta bila predvidevala. Tako je dr. Blaznik v pismu 28. decembra 1936 prijatelju Planini poročal, da mu je predsednik celjskega muzejskega društva prof. Janko Orožen, s katerim sta bila kolega na tamkajšnji gimnaziji, stalno obljubljal, da mu bo prinesel društvena pravila, vendar ni tega storil niti do prejšnjega dne, ko je bil zadnji dan pouka pred novoletnimi šolskimi počitnicami. Zato sta kar na hitro sestavila nekaj osnutek, ki ga sedaj Blaznik pošilja Planini s pripombo: »... Ti si specialist za take stvari, daj, prosim, dopolni, kar bi bilo potrebno...«

V tem osnutku so bili skicirani najvažnejši členi prihodnjih društvenih pravil, in sicer takole:

§ 1. Namen društva

Društvo ima namen zbirati zgodovinske, prirodne in narodopisne predmete na ozemlju ... (freisinšk. gosp. ali loškega okraja). Ureditve.

§ 2. Članstvo.

Član društva postane lahko vsaka oseba, ki se zanima za društvene cilje in jih ima namen podpirati.

§ 3. Občni zbor.

Društvo ima vsako leto svoj občni zbor, ki je sklepčen, ako se ga udeleži vsaj tretjina članov. Pol ure pozneje je sklepčen občni zbor ob vsakem številu članov. Občni zbor voli društveno upravo, potrjuje nove člane, voli častne člane, določa članarino in sklepa o izpremembi pravil. Odloča večina glasov, za izpremembo pravil je potrebna dvotretjinska večina.

§ 4. Društvena uprava.

D. u. ima sledeče člane: predsednika (podpreds.), tajnika, blagajnika, tri odbornike, tri namestnike in dva preglednika računov.

Odbor poverja posamezne člane s posebnimi funkcijami: z upravo društvenih zbirk, nabiranjem predmetov.

§ 5. Društvena sredstva.

D. sr.: članarina, podpore in darila.

§ 6. Razid društva.

Društvo se razide, ako se izreče za to občni zbor z dvotretjinsko večino vseh članov. V tem slučaju pripade imovina občini v Škofji Loki.

Predsednik dr. Blaznik tudi vprašuje tajnika Planino, kdaj bi imeli sestanek pripravljalnega odbora in predlaga, da morda takoj po Novem letu.

Tako se je tudi zgodilo. Druga seja pripravljalnega odbora je bila 3. januarja 1937 z eno samo točko dnevnega reda: *Priprave za ustanovitev Muzejskega društva*. Poleg članov pripravljalnega odbora se je seje udeležil tudi zastopnik občinskega sveta, ravnatelj tovarne klobukov »Šešir« Alohj Kmetič, ki je v imenu občine ponovno podprl zamisel o ustanovitvi društva.

Glavna razprava je veljala pripravi društvenih pravil. Tajnik odbora Fr. Planina je predlagal v obravnavo posamezna določila, ki jih je povzemal po uradno odobrenih pravilih Muzejskega društva za Slovenijo iz leta 1934. Odborniki so v živahni razpravi spreminjali ali sprejemali posamezne člene. Pri tem so dodajali pomembnejše vsebinske spremembe k členom o članstvu, o občnem zboru, o društvenem odboru, o pristojnosti predsednika in drugih odbornikov društvenega odbora in o prenehanju društva; z manjšimi prilagoditvami ali brez njih so soglašali s členi o imenu in sedežu društva, o finančnih sredstvih, o pravicah članov, o dolžnostih ustanovnih in rednih članov, o organiziranosti društvenega poslovanja, o računskih preglednikih, o spremembi pravil in o razsodišču; niso pa uporabili določil vzorčnih pravil o tem, da imajo člani pravico prejemati redne društvene publikacije, o društvenih stalnih ali začasnih odsekih in seveda tudi ne o vzroku za novo organiziranost Muzejskega društva za Slovenijo. Po končani razpravi so tajniku Fr. Planini naročili, naj besedilo predloga društvenih pravil dokončno izoblikuje in ga pošlje v potrditev pristojnemu oblastnemu upravnemu organu.

Na seji je tekla beseda tudi o članstvu bodočega muzejskega društva. Predsednik pripravljalnega odbora dr. Blaznik je ugotavljal, da društvo ne bo

smelo biti odvisno od političnega položaja v vodstvu občine, ampak da bo to strokovno-znanstveno društvo, ki bo svoje člane zbiral med izobraženci v škofjeloškem okraju in v starih loških meščanskih družinah. Dogovorili so se, naj vsak odbornik zbira člane v krogu svojih znancev in da bo treba za društvo zainteresirati tudi dopisnike vseh dnevnih časopisov.

Odbornik Lovro Planina pa je obvestil, da so že prejeli prve predmete za bodoči muzej: Podpredsednik pripravljalnega odbora in nekdanji starološki kaplan Ivan Veider je ob svojem odhodu na novo službeno mesto izročil kopije fresk iz cerkve v Crngrobu.

V naslednjih tednih je bilo besedilo pravil bodočega muzejskega društva v Škofji Loki dokončno izoblikovano in poslano v uradno potrditev. Predlog pravil so za pripravljalni odbor kot predlagatelja uradno podpisali: Fr. Planina, profesor v Kranju, kot tajnik pripravljalnega odbora ter odbornika Stevo Šink (notar) in Matevž Zihlerl (gostilničar in posestnik, predsednik občine Škofja Loka).

Po svoji pristojnosti je predlog pravil obravnaval upravni oddelek banske uprave v Ljubljani in poslal 24. marca 1937 preko Fr. Planine, profesorja v Kranju, pripravljalnemu odboru za ustanovitev muzejskega društva v Škofji Loki naslednji odgovor:

Ustanovitev Muzejskega društva v Škofji Loki se na osnovi § 4. zakona o društvih, shodih in posvetih z dne 18. septembra 1931, Službeni list kraljevske banske uprave Dravske banovine z dne 3. oktobra 1931, številka 403/60, ne prepove.

En izvod potrjenih pravil je priložen. Pripomni pa se, da zadobi društvo pravno osebnost šele s sklepom ustanovnega zbora.

Ce veljajo za izvrševanje posameznih panog društvenega delovanja posebni predpisi, se mora društvo glede teh panog po njih ravnati in ne daje odobravanja teh pravil za to še nobene pravice.

Taksa za rešitev je plačana in na vlogi po predpisu uničena.

*Po pooblastilu bana,
načelnik upravnega oddelka:
(podpis in žig)*

Priloženi izvod potrjenih društvenih pravil pa je imel naslednji uradni zaznamek:

II. No. 9201/1

Ustanovitve društva po vsebini teh pravil ne prepovem.

*Kraljevska banska uprava Dravske banovine.
V Ljubljani, dne 24. marca 1937.*

*Po pooblastilu bana,
načelnik upravnega oddelka:
(podpis in žig)*

Dne 10. aprila 1937 je pripravljalni odbor dobil še uradno izjavo občine Škofja Loka, da se strinja s tistim členom potrjenih pravil bodočega Muzejskega društva, ki določa, da ob prenehanju društva preide njegova imovina v last občine.

Prenehanje društva.

Prostovoljen razhod društva sme skleniti samo v ta namen sklicani občni zbor, na katerem morata biti navzoči vsaj dve tretjini vseh članov, ki sklepajo o razpustu veljavno le z 2/3 večino.

Ako se društvo prostovoljno razide ali oblastveno razpusti, upravlja njegovo premoženje občina Škofja Loka, dokler se ne ustanovi vsaj v treh letih novo društvo z istim namenom.

Ako bi se pa to društvo v treh letih ne ustanovilo, postane lastnik premoženja občina Škofja Loka.

*F. Klunig, prof. v Kranju,
sajnik pripravnega
odlora.*

*Koro Lind
Matevž Orlin*

II. No. 9201/1

Ustanovitve društva po vsebini teh pravil ne prepoveda.

Kraljevska banska uprava Dravske banovine.
V Ljubljani, dne 24. marca 1937.

Po pooblastilu bana,
načelnik upravnega oddelka:

Lincev

Overitev pravil Muzejskega društva s podpisi predlagateljev

Sedaj so mogle steči zadnje priprave na ustanovitev društva. Vanje so bili aktivno vključeni vsi člani pripravljalnega odbora, tako tisti iz profsorskega ceha (dr. P. Blaznik, Fr. Košir, Fr. Planina), kakor tisti, ki so odbor povezovali z občinsko upravo (A. Ogrin, L. Planina) in z loškimi meščani (dr. A. Homan, dr. J. Rant, K. Sovre, S. Šink). Sredi julija 1937 pa so se v Škofji Loki pojavili lepaki, ki so vabili meščane na zbor za ustanovitev muzejskega društva, šolske in druge javne ustanove oziroma organizacije pa so bile še posebej povabljenе. Pripravljalni odbor je zaprosil občinsko upravo, da bi se zborovalci zbrali v občinski posvetovalni dvorani, in se priporočil za udeležbo predstavnikov občine. Predsednik občine M. Zihelr je željam ugodil in 23. julija 1937 celo povabil na sestanek osem občinskih odbornikov: dežnikarja L. Planino in stavbenika A. Ogrina, ki sta bila tudi člana pripravljalnega odbora, ter ravnatelja tovarne A. Kmetiča, klobučarja Jerneja Tavčarja, uradnika Jožefa Mateka, zdravnika dr. Ivana Hubada in župnika Jerneja Podbevška; ti so s svojimi podpisi (razen A. Kmetiča) povabilo sprejeli, dr. Hubad s pogojem, če ne bo zadržan in z izjavo, da pristopa k društvu

Ustanovni občni zbor Muzejskega društva se je sestal v petek 23. julija 1937 v škofjeloški občinski posvetovalnici s pričetkom ob 17. uri. Zbrali so se naslednji udeleženci: od pobudnikov za ustanovitev društva iz vrst loškega profsorskega ceha dr. Pavle Blaznik, Ivan Dolenec, France Jesenovec in France Planina; od članov pripravljalnega odbora poleg dr. Blaznika in Fr. Planine še zdravnik dr. Albert Homan, obrtnik Lovro Planina, ravnatelj meščanske šole Karel Sovre in notar Stevo Šink; od povabljenih občinskih odbornikov poleg L. Planine še župan Mavtež Zihelr, župnik Jernej Podbevšek in obrtnik Jernej Tavčar; kot zainteresirani loški meščani lekarnar Oto Burdych, živinozdravnik dr. Leon Kocijan, osnovnošolski upravnik Jakob Rojic in kapucinski gvardijan o. Rafael ter po službeni dolžnosti policijski pristav Primožič. Okrajni načelnik Kahl in zdravnik dr. Ivan Hubad sta svojo odsotnost opravičila s poklicno zadržanostjo. Če ne upoštevamo službeno navzočega policijskega uradnika, se je ustanovnega občnega zbora Muzejskega društva v Škofji Loki udeležilo 15 njegovih prvih članov.

Predsednik pripravljalnega odbora dr. Blaznik je začel zborovanje, pozdravil navzoče in naznanil naslednji dnevni red:

1. *Pomen društva in dosedanje delo pripravljalnega odbora.*
2. *Čitanje in sprejem pravil.*
3. *Določitev članskih prispevkov.*
4. *Volitve.*
5. *Slučajnosti.*

V prvi točki je dr. Blaznik obrazložil pomen društva, kar je tajnik pripravljalnega odbora Fr. Planina v zapisniku občnega zbora smiselno povzel z besedami:

Loka je važno zgodovinsko mesto. Kmalu bo poteklo 1000 let, odkar se omenja v listinah. Skozi 400 let se je v njenem okraju vršila kolonizacija z najrazličnejšim življem. Zato je to ozemlje jako zanimivo in hrani mnogo spominov na stare čase. Ravno loško ozemlje je bilo najbogatejše gospostvo freisinških škofov. Poleg uradniškega je bil na visoki stopnji trgovski in obrtniški stan. O vsem tem pričajo številni dragoceni doku-

menti, ki so pa žalibog večinoma v inozemstvu — v Münchenu in Lands-hutu. Vendar je tudi doma še mnogo ohranjenega. V preteklosti se je sicer mnogo stvari razneslo in zgubilo, vendar se še spleča začeti zbirati. To nalo-ga si je nadelo naše društvo. Ime društva je sicer visoko doneče, a težko je najti skromnejše in prikladnejše ime. Pobudo za društvo so dali po lanski obrtni razstavi profesorji loškega okraja. Občinska začasna uprava je misel simpatično pozdravila. 2. nov. 1936 se je konstituiral pripravljalni odbor. 3. jan. 1937 so se obravnavala pravila, ki jih je pripravil prof. Pla-nina. Podpredsednik prip. odb. je žalibog medtem odšel drugam.

Mestni muzej bo imel dva dela. V zgodovinskem oddelku bo treba zbrati cehovske predmete, listine, obrtniške izdelke in orodje, cerkvene umetnine (vsaj v reprodukcijah), kipe, slike na steklo, hišno opremo, nar. noše, vezenine, rokopise in knjige, literaturo o Loki, karte in zemljevide, prikazati bo treba teritorialni razvoj mesta, sestaviti diagrame, voditi evi-denco o objektih, prositi javne ustanove, da podajo sliko svojega razvoja, fotografirati slikarska dela (Grohar, Šubic, Ažbe etc.), dobiti slike javnih delavcev etc. Drugi oddelek bo zbiral razne tujskoprometne predmete. Dela je torej dovolj. Treba je le delavcev, sredstev in prostora.

V drugi točki je Fr. Planina prebral uradno potrjeni predlog društvenih pravil. Zborovalci so predlagano besedilo sprejeli brez pripomb in s tem, v smislu uradnega navodila upravnega oddelka banske uprave v Ljubljani, for-malno ustanovili Muzejsko društvo v Škofji Loki. Ta prvi društveni pravni dokument se glasi:

PRAVILA Muzejskega društva v Škofji Loki

§ 1.

Ime in sedež društva.

Društvo se imenuje »Muzejsko društvo v Škofji Loki«. Sedež društva je v Škofji Loki.

§ 2.

Namen društva.

Namen društva je pospeševati domoznanstvo v zgodovinskem, zemlje-pisnem, narodopisnem in prirodopisnem oziru na ozemlju bivšega freisin-škega gospostva.

Ta namen dosega društvo s tem, da:

- 1.) zbira zgodovinske, narodopisne, zemljepisne in prirodopisne pred-mete in ustanovi muzejsko zbirko s knjižnico in arhivom;*
- 2.) sprejema v hrambo zgodovinske, narodopisne, zemljepisne in priro-dopisne predmete od organizacij in privatnikov po posebnih pogodbah;*
- 3.) zbira člane na razgovor o lastnih in tujih opazovanjih in prireja poljudna znanstvena predavanja, ekskurzije, razstave in slične prireditve;*
- 4.) pospešuje ohranitev zgodovinskih, arheoloških, umetnostnih in na-rodopisnih spomenikov ter prirodnih zanimivosti;*
- 5.) vzdržuje zveze z društvi, ki imajo soroden namen;*
- 6.) izdaja znanstvene in poljudne publikacije.*

§ 3.

Sredstva.

Društvena sredstva so: članarina, ustanovnina, podpore, volila i. t. d.

§ 4.

Člani.

Člani so: a) ustanovniki, b) redni in c) častni člani. Ustanovniki in redni člani so lahko fizične ali juridične osebe. Častne člane voli občni zbor na odborov predlog za izredne zasluge v prospeh društva ali znanstvenega dela, če je to delo v zvezi z namenom društva. Častni člani imajo vse pravice rednih članov, ne pa denarnih dolžnosti.

§ 5.

Pravice članov.

Vsak član ima pravico:

a) posluževati se društvenih knjig in drugih znanstvenih pripomočkov po veljavnih določbah;

b) udeleževati se društvenih predavanj, razprav in glasovanj ter podajati predloge.

§ 6.

Dolžnosti ustanovnikov in rednih članov.

Ustanovni in redni člani so obvezani:

a) ravnati se po društvenih pravilih in pospeševati društvene namene;

b) plačati enkratno ustanovnino odnosno letno članarino.

§ 7.

Prenehanje članstva.

Članstvo preneha z izstopom, s smrtjo ali z izključitvijo. Izstop iz društva je naznaniti odboru. Kdor dolguje nad 1 leto članarino in je ne plača na dvakratni pismeni opomin, se po sklepu odbora izbriše iz članstva; zaostalo članarino pa mora plačati. Člana, ki se je hudo pregrešil zoper ugled ali bistvene namene društva, sme odbor izključiti. Proti izključitvi je dopusten priziv na občni zbor.

§ 8.

Organizacija društvenih poslov.

Društvene posle oskrbujejo:

a) občni zbor,

b) odbor.

§ 9.

Občni zbor.

Redni občni zbor se vrši vsako leto najpozneje do 15. septembra. V njegovo področje spada:

a) letno poročilo odborovo, poročilo računskih preglednikov, odobritev obračuna za preteklo leto in proračuna za prihodnje leto;

b) volitev odbora, dveh računskih preglednikov in eventualnih častnih članov;

c) odsvojitve ali obremenitve društvene lastnine;

d) sklepanje o predlogih, ki se tičejo društvenih zadev, izpremembe pravil in razdružitve;

e) sklepanje o prizivih zoper izključitve;

f) določanje ustanovnine in letne članarine.

Predlogi, namenjeni za občni zbor, se morajo najmanj 5 dni pred občinim zborom vložiti pri odboru s primerno obrazložitvijo. Če se to ni zgodilo, sme občni zbor sicer razpravljati o predlogu, sklepati pa le, če to dovoli 2/3 večina navzočih.

Kraj in čas občnega zbora razglasi odbor vsaj 8 dni poprej po časopisih.

Da je občni zbor sklepčen, mora biti navzočih vsaj 1/3 članov. Ako občni zbor ni sklepčen, se skliče čez 1/4 ure nov občni zbor, ki je sklepčen ob vsaki udeležbi. Ta določba pa ne velja za sklepanje o izpremembi pravil, o odsvojitvi društvene lastnine in o razdružitvi.

Na občnem zboru se sklepa, razen v slučaju §§ 13. in 15., z navadno večino glasov navzočih članov.

Volitve se vrše z listki. Na predlog pa se lahko sklene volitev tudi ustno.

Društveni odbor sme sklicevati izredni občni zbor, kadar koli se mu zdi potrebno; mora pa ga sklicati, če to zahteva najmanj 1/4 rednih članov z utemeljenim predlogom.

§ 10.

Društveni odbor.

Društveni odbor sestoji iz: predsednika, podpredsednika, tajnika, blagajnika, gospodarja in 2 odbornikov. V slučaju potrebe se odbor lahko razširi po sklepu občnega zbora največ za nadaljnje 3 odbornike.

Odborniki se volijo vsako leto. Ako je odbornik stalno zadržan ali ako izstopi, mu kooptira odbor namestnika do prihodnjega občnega zbora.

Odbornik, ki brez opravičbe trikrat ne pride na odborovo sejo, se smatra, da je odstopil.

Odbor sklepa in odločuje o vseh društvenih zadevah, ki ne spadajo pred občni zbor. Da sklep obvelja, je treba, da je navzočih večina odbornikov. Odloča navadna večina navzočih odbornikov. Če se sklepa po okrožnici, je potrebna navadna večina vseh odbornikov. Zoper sklepe odbora je dopustna pritožba na občni zbor.

§ 11.

Predsednik in drugi odborniki.

Predsednika voli občni zbor, ostali odborniki pa si razdele funkcije na prvi seji.

Predsednik vodi občni zbor in odborove seje. Vezan je na njiju sklepe in odgovoren za to, da se izvrše.

Predsednik zastopa društvo na zunaj. Podpisuje, ako ne sklepa odbor drugače, s tajnikom vse, kar dopisuje društvo, posebno dopise na oblastva; z blagajnikom pa društvene račune in obvezne listine.

Kadar je predsednik zadržan, ga nadomestuje podpredsednik.

Tajnik vodi zapisnike in oskrbuje društveno dopisovanje.

Blagajnik vodi vse denarno poslovanje društva.

Gospodar oskrbuje zbirke, knjižnico, arhiv in ostalo društveno imovino.

§ 12.

Računska preglednika.

Račune pregledujeta dva na občnem zboru izvoljena preglednika, ki sta dolžna zlasti pred občnim zborom račune za preteklo poslovno leto natanko pregledati in o uspehu poročati občnemu zboru.

§ 13.

Izpememba pravil.

Izpemembo pravil more predlagati vsak član. Utemeljene predloge, ki jih podpira najmanj 1/4 članov, se izroči odboru, da se o njih posvetuje in jih postavi na dnevni red prihodnjega občnega zbora. Sklep o izpemembi pravil obvelja, ako glasuje zanj vsaj 2/3 navzočih članov.

§ 14.

Razsodišče.

Prepire, ki izvirajo iz društvenega razmerja, poravnava razsodišče, za katero si izvoli vsaka stranka izmed društvenih članov po enega razsodnika, ki si izbereta tretjega člana za predsednika. Ako se o osebi predsednika ne zedinita, ga odloči žreb izmed predlaganih. Razsodišče sklepa z večino glasov. Proti odločbi razsodišča ni priziva.

§ 15.

Prenehanje društva.

Prostovoljen razhod društva sme skleniti samo v ta namen sklicani občni zbor, na katerem morata biti navzoči vsaj dve tretjini vseh članov, ki sklepajo o razpustu veljavno le z 2/3 večino.

Ako se društvo prostovoljno razide ali oblastveno razpusti, upravlja njegovo premoženje občina Škofja Loka, dokler se ne ustanovi vsaj v treh letih novo društvo z istim namenom.

Ako bi se pa to društvo v treh letih ne ustanovilo, postane lastnik premoženja občina Škofja Loka.

Pri tretji točki dnevnega reda je tajnik pripravljalnega odbora Fr. Planina predlagal, naj bi bila redna društvena članarina kar mogoče majhna, npr. en dinar na mesec. Ker pa bi se pobirala enkrat na leto, naj se zaokroži na 15 din letno. Zborovalci so predlog soglasno sprejeli.

Lekarnar O. Burdych je nato predlagal, naj ustanovnina, to je prispevek, s katerim postane vplačnik ustanovni član društva (v pravilih: ustanovnik), znaša 500 din. Inšpektor Iv. Dolenc pa je bil mnjenja, naj bo ta prispevek enak petdesetkratnemu znesku redne letne članarine. Zborovalci so se odločili za predlog Iv. Dolenca in tako določili, da znaša ustanovnina 750 din.

V četrti točki dnevnega reda je zborovalec France Jesenovec — sicer član loškega profesorskega ceha, ki je pred letom dni bil pobudnik za organiziranje muzejske dejavnosti na loškem ozemlju — v skladu s prej izglasovanimi pravili Muzejskega društva predlagal listo kandidatov za 7-članski društveni odbor in za dva računska preglednika. Zborovalci so predlog soglasno potrdili in s tem izvolili prvo vodstvo novoustanovljenega Muzejskega društva v Škofji Loki v naslednji sestavi:

predsednik — profesor *dr. Pavle Blaznik*,
podpredsednik — notar *Stevo Sink*,
tajnik — profesor *Tone Polenec*,
blagajnik — zdravnik *dr. Albert Homan*,
gospodar — profesor *France Planina*,
1. odbornik — župan *Matevž Ziherl*,
2. odbornik — lekarnar *Oto Burdych*,
preglednika računov — profesor *Maks Miklavčič* in
ravnatelj meščanske šole *Karol Sovre*.

Izvoljeni društveni predsednik dr. P. Blaznik se je zborovalcem zahvalil za zaupanje in prvi povzel besedo v zadnji točki dnevnega reda: slučajnosti. Poudaril je, da je sedaj najvažnejša naloga društva pridobiti prostor (lokal) za bodočo muzejsko zbirko. Ugotovil je, da je to skrb obljubila rešiti občinska uprava in pripomnil, da bi bilo bolje, če bi dobili tak prostor, ki ne bo služil samo kot začasno skladišče, ampak bo takoj uporabljen kot muzejski razstavni prostor. Gospodar Fr. Planina je k temu pripomnil, da se ljudje šele takrat spomnijo, kaj bi lahko dali za muzej, ko vidijo podobne predmete že razstavljene. Občinski odbornik L. Planina pa je opozoril na prostor bivše Kajbetove štacune v Jamarjevi hiši na mestnem trgu, ki je prazen, vendar v njem ni dovolj svetlobe. Razpravo o tej za pravkar ustanovljeno društvo gotovo najbolj pomembni zadevi je sklenil društveni odbornik in župan M. Ziherl, ki je pred zborovalci javno obljubil, da bo občinski odbor dal za muzej na razpolago kak prostor v eni svojih hiš na mestnem glavnem trgu.

Ustanovni občni zbor Muzejskega društva v Škofji Loki je z zahvalo zborovalcem predsednik dr. Blaznik zaključil ob 18. uri. Uradni zapisnik o zboru je vodil in sestavil tajnik pripravljalnega odbora Fr. Planina, društveni predsednik dr. Blaznik pa ga je kot sopodpisnik uradno overovil.

Ideja loškega rojaka Fr. Planine, ki jo je loški profesorski ceh poleti 1936 osvojil in preoblikoval v uradno pobudo škofjeloški občini za ustanovitev lokalnega muzeja, iz česar je jeseni 1936 vznikla skupna akcija obojih, loških rojakov profesorjev in občinske uprave, v obliki imenovanja pripravljalnega odbora za ustanovitev posebnega društva, ki naj bi ob občinski podpori izvedlo priprave za uresničitev zamisli o organiziranju muzejske dejavnosti na loškem ozemlju — je poleti 1937 dobila svojo pravno in organizacijsko osnovo. V Škofji Loki je bilo ustanovljeno Muzejsko društvo z družbeno overjenimi pravili in cilji, ki naj z organiziranimi loškimi meščani in rojaki kot društvenimi člani ter z društvenim odborom kot povezovalcem za mlado muzejsko misel navdušujočih se somišljenikov in kot neposrednim uresničevalcem vsestransko podprte kulturne akcije za ustanovitev muzeja, ki naj skrbi za zbiranje in ohranitev bogate zgodovinske, kulturne, gospodarske in splošne družbene dediščine na območju nekdanjega škofjeloškega freisinškega gospostva.

Za uresničevanje namena in cilja ustanovljenega Muzejskega društva je bilo sedaj potrebno začeti z načrtno akcijo na treh področjih: pridobivanje društvenih članov, zbiranje gradiva za bodoči mestni muzej in pridobitev ustreznega prostora zanj. Društveni odbor se je načrtovanja in organiziranja svojega dela lotil že tretji dan po ustanovnem zboru. Dne 26. julija 1937 so se na 1. odborovi seji v mestni posvetovalnici zbrali predsednik dr. P. Blaznik, podpredsednik S. Sink, gospodar Fr. Planina in župan M. Ziherl kot društveni odbornik, medtem ko so bili ostali trije odborniki opravičeno odsotni.

Pod vodstvom odbornika in župana M. Ziherla so si ogledali prostore, s katerimi je razpolagala občina in ki bi jih mogla dati na voljo društvu za potrebe mestnega muzeja. Najprej so ugotovili, da ponujen prostor zraven občinske posvetovalnice, v katerem prenočujejo ljudje na odgonu, ni primeren. Potem so si ogledali stanovanjsko sobo v prvem nadstropju Štravsove hiše (sedaj Mestni trg št. 36) in ugotovili, da bi bila za silo uporabna, če bi bil na razpolago še hodnik. Sklenili so prositi občinski odbor za ta prostor, če boljšega ni na razpolago. Prostor naj bi bil urejen do Velike noči 1938 in takrat bi vanj začeli prinašati pridobljeno muzejsko gradivo.

Na osnovi tega dogovora je bil dva dni pozneje sestavljen in odposlan naslednji dopis:

Občinskemu odboru

mesta Škofje Loke.

23. t. m. se je ustanovilo Muzejsko društvo, ki pripravlja ustanovitev mestnega muzeja. Ta muzej bo dvignil ugled mesta Šk. Loka in bo mestu v marsičem koristil. Zato prosi društveni odbor, da mu da občinski odbor na razpolago začasno dve sobi in hodnik I. nadstropja bivše Štravsove hiše in jih do Velike noči 1938. primerno uredi.

V Škofji Loki, 28. julija 1937.

*Dr. P. Blaznik, prof.
predsednik*

*Fr. Planina, prof.
nam. tajnika*

Na občini je bil dokument protokoliran pod. št. 95/2 že 28. julija 1937, s svinčnikom pa je bilo pozneje pripisano besedilo: »Odpoved z novim letom!«

Na tej prvi odborovi seji so pregledovali tudi do tedaj pripravljene sezname raznih predmetov, ki bi bili zanimivi za muzej in katerih lastniki so posamezne škofjeloške družine. Predsednik dr. P. Blaznik, podpredsednik S. Šink in gospodar Fr. Planina so si razdelili posamezne hiše, kjer se bodo osebno oglasili in prosili lastnike, da dajo svoje predmete na razpolago muzeju. Poleg tega so se dogovorili, da bo podpredsednik S. Šink povprašal pri družinah Ogorevc in Halada ter pri Stricmanu in Železnikarju, blagajnik dr. A. Homan pa se bo pogovoril s svojim sorodstvom in s Petermanovo dedinjo. Predsednik dr. P. Blaznik in gospodar Fr. Planina bosta obiskala tudi obrtniške cehovske organizacije, Plantaričevo in Firbarjevo družino, gospodarja Plevne in škofjeloškega župnika, pismeno pa se bosta priporočila nekdanjemu starološkemu kaplanu in članu pripravljalnega odbora Iv. Veidru, posestniku Novaku v Dražgošah in založbi »Grohar« v Ljubljani za reprodukcije umetnikovih slik. Šolskega inšpektorja Iv. Dolenca, ki je bil doma iz Sopotnice, so sklenili naprositi, da bi posredoval za pridobitev votivnih slik iz cerkve pri Sv. Florijanu. Za zbiranje gradiva v Poljanski dolini so predvidevali pridobiti društvenega preglednika računov M. Miklavčiča, ki je bil doma iz Poljan, za zbiranje v Selški dolini pa selška rojaka Šušteršiča in dr. Rudolfa Andrejko. Zbrano gradivo naj bi javnosti pokazali v prihodnjem poletju ob otvoritvi loškega mestnega muzeja.

Na seji so se še dogovorili, da bo društveni blagajnik dr. A. Homan poslal upravama občine Škofja Loka in Dravske banovine v Ljubljani prošnji za denarno pomoč Muzejskemu društvu in da bo ukrenil vse potrebno za pobiranje društvene članarine.

Občinskemu odboru

mesta Škofje Loke.

23. p.m. se je ustanovilo Mestjsko društvo, ki pripravlja ustanovitev mestnega muzeja. Ta muzej bo dvignil ugled mesta Šk. Loke in bo mestu v marsičem koristil. Želo prosim društveni odbor, da mu da občinski odbor na razpolago računske dve sobi in hodnik T. madžarja bivše špansove hiše in jih do Velike noči 1938. primer-
no uredi.

Škofje Loke, 23. julija 1937.

J. V. Plavnik, prof.
preveritelj.

J. Plavnik, prof.
nam. tajnika

Občinska uprava Škofje Loka
Sprejeto
12 95/2 18. 7. 1937

Vloga občinski upravi Škofja Loka za prostore

V tem času bi mogli med člane komaj rojenega Muzejskega društva v Škofji Loki šteti samo 15 udeležencev njegovega ustanovnega občnega zbora. Njim se je, razen zdravnika dr. Ivana Hubada, nemara že pridružil še kateri izmed povabljenih, a na zboru odsotnih članov pripravljalnega odbora oziroma občinskih odbornikov. Sicer pa so predvsem računali s člani loškega profesor-skega ceha, s člani družin, ki jih bodo obiskali društveni odborniki pri zbiranju muzejskih predmetov, in z drugimi loškimi rojaki. Pridobivanje članstva je bila naloga vseh društvenih odbornikov, vsakogar med njimi v okolju, kjer je živel oziroma služboval. Tako je na primer Fr. Planina, tedaj profesor na klasični gimnaziji v Ljubljani, s posebnim vabilom pridobival med društvene člane tod živeče izobražence iz škofjeloškega okraja. Na seji društvenega odbora konec decembra 1937 so imeli za vključitev v članstvo evidentiranih že čez sto oseb.

O dogajanju v Škofji Loki ter o ciljih in namenih ustanovljenega Muzej-skega društva je širši krog ne samo škofjeloškega, temveč vsega slovenskega prebivalstva želel informirati članek in poziv, katerega avtor verjetno izhaja iz ožjega kroga udeležencev te akcije in ki je bil objavljen v dnevnem časopisu Slovenec 20. avgusta 1937:

MESTNI MUZEJ V ŠKOFJI LOKI

Škofja Loka je važno zgodovinsko mesto. Kmalu bo minilo 1000 let, odkar se omenja v listinah. 400 let so brižinski škofje naseljevali na ozem-lju okrog Loke ljudstvo iz tujine. Zato je to ozemlje tako zanimivo in hrani mnogo spominov na stare čase. Loka je bila najbogatejše mesto brižinskih škofov. Poleg uradniškega je bil na visoki stopnji trgovski in obrtniški stan. O vsem tem pričajo številni dragoceni dokumenti, ki pa so žalibog večinoma v inozemstvu, v Münchnu in Landshutu. Vendar je tudi doma še mnogo zanimivega gradiva ohranjenega. V preteklosti se je sicer mnogo stvari porazgubilo in razneslo, vendar se še izplača začeti zbirati to gradivo.

Da se ohrani in zbere, kar je zgodovinskega materiala še na razpolago, je bilo v ta namen dne 23. julija t. l. ustanovljeno muzejsko društvo v Škofji Loki. Ime društva bi bilo sicer prikladnejše, če bi bilo malo bolj skromno. Vendar pa bi ne bilo mogoče iz drugega imena razbrati naj-bistvenejšega namena društva, ki obstoji v tem, da se v Loki ustanovi majhen lokalni muzej. Tak muzej ni mišljen kot kaka kopija ali konku-renca ljubljanskega muzeja. Njegov pomen je ta, da zbere in ohrani pred-mete, ki za splošni muzej ne pridejo v poštev, so pa še zanimivi za domačo zgodovino. Pobudo za društvo so dali profesorji-Škofjeločani. Za člane se je pa prijavilo že mnogo izobražencev in loških meščanov.

Zamisel mestnega muzeja je simpatično sprejela občinska uprava in obljubila prve zasilne prostore v svoji hiši (bivši Štravsovi) na Mestnem trgu. Če bo sreča mila, bo začetek zbirke odprt že v poletju 1938. Material pa se bo začel zbirati že letos. Odbor upa, da se bodo vsi zavedni Ločani vpisali za člane in z letno članarino 15 din pomagali ustvariti muzej. Tudi pričakuje od njih, da bodo razumeli pomen te ustanove in dali svoje stvari na razpolago. Iz svojih skromnih sredstev bo mogel odbor tu in tam kako stvar kupiti. Kak dobrotnik bo morebiti tudi kakšen predmet daroval. Ostale stvari pa bi ostale lastnina privatnikov, muzej pa bi jih le hranil in dal zanje primerno garancijo. Vsi hranjeni predmeti bi bili sčasoma denarno zavarovani. Sedaj leži mnogo zanimivih stvari po hišah, nihče jih

ne vidi in ne pozna njihove vrednosti in pomena. Če jih bodo pa ljudje dali hraniti v muzej, bodo tam natanko preštudirane in preценjene, obenem bodo pa lepo na varnem in bodo pomagale povzdigovati kulturni pomen Škofje Loke.

Po nekaterih hišah se bodo že v kratkem oglasili zastopniki odbora. Poprosili bodo za stare listine, knjige, slike, kipe, hišno starinsko opremo, vezenine itd. Ker bo muzej obsegal tudi novejši, tujskoprometni oddelek, se bodo priporočili tudi za novejše zanimivosti. Da bodo meščani poučeni, kdo je upravičen zastopati muzejsko društvo, naštejem odbornike: predsednik prof. dr. Blaznik, podpredsednik notar Šink, tajnik prof. Polenec, blagajnik zdravnik dr. Homan, gospodar prof. Planina, odbornika župan Ziherl in lekarnar Burdych. — Prve predmete za muzej je daroval bivši starološki kaplan Veider. Te dni pa je g. Verdnik iz Stare Loke poslal star turški novc, ki so ga našli pri prekopavanju hiše. Začetek je torej storjen. Posnemajte!

O začetku zbiranja vrednot iz preteklosti, ki opozarjajo na kulturno bogastvo v podeželskem mestu ob ustju Selške in Poljanske Sore, je kot o vzornem primeru v svojem pozivu k širši tovrstni aktivnosti med slovenskimi študenti pisal v članku »Spoznavaj svoj kraj!« tudi član loškega profesorskega ceha dr. Tine Debeljak (Slovenec 27. 8. 1937).

V teh poletnih dneh, in sicer v ponedeljek 16. avgusta 1937, se je na svojem rednem letnem sestanku zbral tudi škofjeloški *profesorski ceh*, ki je bil na svojem zadnjem srečanju pred letom dni sprožil uradno pobudo za organiziranje muzejske dejavnosti v škofjeloškem okraju. Sedaj je profesor Fr. Planina mogel svoje stanovske tovariše obvestiti, da je občinska uprava mesta Škofje Loke soglašala s skupno vlogo profesorjev za ustanovitev mestnega muzeja ter da je akcijo podprla in obljubila prve zasilne prostore za muzej. Za izvedbo zamisli je bilo v Škofji Loki ustanovljeno posebno Muzejsko društvo. Društveni predsednik dr. P. Blaznik je poročal o organiziranju Muzejskega društva in o njegovih namenih. Društveni odbornik Fr. Planina pa je še pozval navzoče člane profesorskega ceha, naj pristopijo v društvo in vplačajo 15 din letne članarine.

Zbrani člani škofjeloškega profesorskega ceha so tako mogli z zadovoljstvom ugotoviti, da so bili že leto dni po njihovem skupnem dogovoru vzpostavljeni pravni in organizacijski temelji za vodenje kulturne akcije med loškimi občani, da se uredi muzejska zbirka s prikazom družbenega razvoja na ozemlju nekdanjega freisinškega loškega gospostva. Ves dan je srečanje potekalo v zelo prijateljskem pogovoru, ki se je največ sukal okrog domačih in širših slovenskih kulturnih vprašanj.

Tako je bilo sredi poletja 1937 ustanovljeno in je začelo s svojim delovanjem Muzejsko društvo v Škofji Loki. Njegov osnovni namen je bilo razširjanje ideje o ohranjanju kulturne dediščine med loškimi rojaki ne glede na njihovo stanovsko in politično pripadnost, njegov neposredni cilj pa je bila ustanovitev mestnega muzeja v Škofji Loki, ki naj dokumentira zgodovinsko dogajanje na loškem ozemlju.

OPOMBA

Tu obdelane in objavljene arhivske vire iz fondov Muzejskega društva v Škofji Loki in občinske uprave mesta Škofja Loka je zbral mag. France Štukl, arhivist in vodja oddelka Zgodovinskega arhiva v Škofji Loki. — Poleg njih je bila upo-

rabljena še naslednja literatura: *Berčič Branko*, Pobuda za organiziranje muzejske dejavnosti, LR 33/1986, str. 37—45; *Blaznik Pavle*, Ob štiridesetletnici Muzejskega društva v Škofji Loki, LR 24/1977, str. 11—12; *Dolenec Ivan*, Profesorski ceh v Škofji Loki, LR 15/1968, str. 74—75; *Gorišek Doroteja*, Ob dvajsetletnici muzejskega dela v Škofji Loki, LR 3/1956, str. 264; *Planina France*, O nastanku in razvoju Loškega muzeja, LR 16/1969, str. 11.

Zusammenfassung

PLANUNG UND GRÜNDUNG DES MUSEALVEREINS IN ŠKOFJA LOKA

In Verbindung mit der gewerblich-industriellen Ausstellung, die im Sommer 1936 in Škofja Loka stattfand, wurde, von einigen in der sog. Professorenzunft vereinten Bürgern von Škofja Loka am 22. August 1936 der Gemeindeverwaltung der Stadt die Anregung zur Gründung eines städtischen Museums gegeben. Am 2. November 1936 wurde von Vertretern der Gemeindeverwaltung, der Professorenzunft und der Bürger der Stadt der Vorbereitungsausschuß für die Gründung eines Vereins gewählt, der für die Gründung des Städtischen Museums Sorge tragen sollte. Auf der Sitzung des Vorbereitungsausschusses am 3. Januar 1937 wurde die Vorlage der Satzungen des zu gründenden Musealvereins erörtert, die am 24. März 1937 von der Verwaltungsabteilung der Banatverwaltung in Ljubljana angenommen wurden, worauf am 10. April 1937 von der Gemeindeverwaltung der Stadt Škofja Loka das entsprechende Einverständnis erteilt wurde. Der Vorbereitungsausschuß organisierte am 23. Juli 1937 die Gründungs-Plenarversammlung des Musealvereins von Škofja Loka, welche die Vereinssatzungen verabschiedete, den Vereinsausschuß wählte, die Höhe des Mitgliedbeitrags bestimmte und über die für das Städtische Museum nötigen Räumlichkeiten diskutierte. Anlässlich der 1. Sitzung der Vereinsausschusses am 26. Juli 1937 wurden die seitens der Gemeinde angebotenen Räumlichkeiten besichtigt, ein amtlicher Antrag für ihre Zuteilung vereinbart sowie das organisierte Sammeln von Musealexponaten und die Gewinnung von Vereinsmitgliedern besprochen. So begann der Musealverein in Škofja Loka mit seiner Tätigkeit.